

GLOSÝ

PROFESOR VLADIMÍR SOLNAŘ: VÝZNAMNÁ OSOBNOSŤ VEDY TRESTNÉHO PRÁVA (PRIPOMIENKA JUBILEA)

Milan Boroš*

Abstrakt: Článok pojednáva o jednej z najvýznamnejších osobností československej vedy trestného práva 20. storočia, o profesorovi Vladimírovi Solnařovi. Deje sa tak pri príležitosti okrúhleho výročia od momentu, keď trestné právo v Československu prišlo o svojho „otca“, ako ho týmto prídcomkom príznačne pomenoval docent František Vavera. Prostredníctvom zachovaných prameňov je priblížená jeho profesionálna životná púť počnúc študentskými rokmi až po posledné chvíle jeho života. Dôraz je kladený predovšetkým na funkcie, ktoré zastával a povolania, ktoré vykonával, ako aj na jeho bohatú publikačnú činnosť a prínos pre trestnoprávnu vedu vôbec. V článku sú vymenované jednotlivé najdôležitejšie diela, ktorých bol pôvodcom, a ktoré svojou nadčasovosťou aj dnes sú veľmi vzácnou pomôckou pre ktoréhokoľvek právnik venujúceho sa trestnému právu. Keďže profesor Solnař bol dlhodobou a neodmysliteľnou súčasťou periodika *Právnik* v pozícii spoluredaktora, či pilného prispievateľa, článok ponúka zoznam jeho príspevkov uverejnených v tomto časopise. Naostatok článok poodhaľuje zakľúčenie jeho celoživotného úsilia, ktoré žiaľ už nemohlo byť ním samým v úplnosti dokončené, čím si odborná verejnosť uvedomovala priam nevyhnutnú potrebu zavŕšenia jeho snáh, a ktorú sa napokon podarilo naplniť.

Kľúčové slová: Vladimír Solnař, osobnosti, jubileum, veda trestného práva, *Právnik*

ÚVOD

Je to už cez štyridsať rokov, čo *Právnik* a ostatné právnické periodiká postrádajú pozoruhodné príspevky od chýrného profesora Vladimíra Solnařa. V týchto dňoch sa zavŕši a uzatvorí jubilejných štyridsať rokov od jeho skonu, počas ktorého bolo možné vzdávať mu poctu *in memoriam*. Napriek uplynutým rokom dobové či posmrtné vydané prameňne ostávajú hmatateľným, stále „živým“ odkazom. Pri tejto príležitosti skúsme do nich nahliadnuť, vrátiť sa v čase a postrehnúť najdôležitejšie okamihy jeho profesijného života.

1. OBDOBIE RASTU MEDZI ELITOU ČESKOSLOVENSKEJ VEDY TRESTNÉHO PRÁVA V PRVEJ POLOVICI 20. STOROČIA

Prof. JUDr. Vladimír Solnař, DrSc., sa narodil v Zloniciach (Česká republika) dňa 21. 8. 1899. Vyrastal v období turbulentného spoločenského, politického a hospodárskeho vývoja rakúsko-uhorskej monarchie. Zúriaca prvá svetová vojna zasiahla aj do života mladého študenta gymnázia, ktorý vo svojich púhych 17 rokoch bol povolaný do služby rakúskej armády.

* JUDr. Milan Boroš, externý doktorand na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. E-mail: boros.official@gmail.com.

Ďalšie jeho študentské kroky smerovali na Právnickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Tu s obľubou navštevoval semináre elitných profesorov trestného práva Augusta Miříčku a Josefa Prušáka. Jeho dychtivosť po poznaní sa neobmedzovala len na oblasť trestného práva: účastnil sa prednášok z dejín právnej filozofie profesora Kallaba, znamenitého profesora dejín právnej filozofie a trestného konania na brnianskej právnickej fakulte. Svoje obzory si rozširoval na filozofickej fakulte záujmom o filozofiu, históriu, psychológiu, hudobnú teóriu či estetiku.¹

Už počas štúdia sa prejavovali jeho vlohy, keď bol pravidelne oceňovaný za svoje seminárne práce z oboru trestného práva. Zvláštne vyznamenanie si vyslúžil za svoju prvú monografickú prácu z roku 1921 – *Z dějin českého zemského práva trestního: trestný čin a trest*.²

V roku 1921 získava titul doktora práv a v tom istom roku obsadzuje funkciu sudcu. Od roku 1925 sa stáva spoluredaktorom *Právnicka*. Habilitoval sa v roku 1926 prácou *Neurčité odsouzení* a bol mu udelený titul súkromný docent pre právo a trestné konanie.³

V období dvadsiatych rokov – okrem plnenia sudcovských povinností na rôznych inštančných stupňoch – na základe požiadavky vtedajšieho Ministerstva spravodlivosti absolvoval viacero výskumných ciest do zahraničia. S ohľadom na výborné jazykové znalosti jeho poslaním bolo podrobne preskúmať, zhodnotiť väzenské systémy v Belgicku, Taliansku, Nemecku, Juhoslávii či vo Švajčiarsku a podať legislatívnemu oddeleniu Ministerstva spravodlivosti podrobnú správu s návrhmi pre reformu väzenského systému v Československu.⁴ V službách súdництва ostáva až do roku 1933, kedy je na základe originálneho spisu – *Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922 z hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva* – menovaný mimoriadnym profesorom na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe.

Postupne sa stáva autoritou, ktorá prerastá hranice Československa. Pravidelne prispieva do zahraničných periodík, je stálym spolupracovníkom belgickej *Revue de droit pénal et de criminologie*. Zastupuje Československo na viacerých medzinárodných zjazdoch a konferenciách: v roku 1933 vystupuje na kongrese Medzinárodnej spoločnosti pre trestné právo v Palerme, o rok neskôr je miestopredsedom sekcie konferencie v Paríži. V roku 1937 ako jeden z generálnych spravodajcov druhého Medzinárodného zjazdu pre komparatívnu právnu vedu v Haagu obhájil vo vyhrotenej konfrontácii s nacistickým profesorom Dahnom požiadavku zákazu používania analógie v trestnom práve *in malam partem*.⁵ V tom istom roku je ako odborník vyslaný československou vládou na konferenciu v Ženeve týkajúcu sa otázok terorizmu.

¹ Porov. OUTRATA, Vladimír (ed.). *Sborník prací z trestního práva k sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře*. Praha: Univerzita Karlova, 1969, s. 7.

² Pozri *Vladimír Solnař* [online] [cit. 2016-11-25]. Dostupné na: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladimír_Solnař>.

³ FENYK, Jaroslav. Vladimír Solnař. In: Petra Skřejpková (ed.). *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde, 2009, s. 394.

⁴ Porov. HLADÍK, Ondřej. Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře v letech 1923 a 1924. *Historická penologie* [online]. 2006, č. 1, s. 5 [cit. 2016-11-25]. Dostupné na: <http://www.akademievcs.cz/_uploaded/files/43/HP_01_2006.pdf>.

⁵ PARMA, Miloš. K sedmdesátinám univ. prof. dr. Vladimíra Solnaře. *Socialistická zákonnost*. 1969, roč. 17, s. 504.

Z významnejších prác v období predmníchovskej republiky publikuje ešte *Pojišťovací podvod* (1936) a *Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu* (1937).⁶

2. CESTA NA VRCHOL ČESKOSLOVENSKEJ VEDY TRESTNÉHO PRÁVA DRUHEJ POLOVICE 20. STOROČIA

Druhá svetová vojna odsunula jeho menovanie riadnym profesorom až na rok 1945, a to so spätnou účinnosťou. V ďalšom období, okrem pedagogickej praxe, je aktívny aj ako člen kodifikačnej komisie pre nový socialistický trestný zákon a trestný poriadok.⁷ Od roku 1951 do začiatku sedemdesiatych rokov zastáva funkciu vedúceho katedry trestného práva na Právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe. Od založenia Československej akadémie vied v roku 1952 bol jej členom a zastával viacero postov v nej. V roku 1956 je mu udelená vedecká hodnosť doktor právnych vied bez obhajoby.

Jeho medzinárodný rozmer neutícha a pravidelne prispieva do *Revue á droit pénal et de la criminologie*, *Revue internationale de droit pénal*, *Zeitschrift für die gesamte Strafwissenschaft*, *Revue de science criminelle et de droit pénal comparé*. V rokoch 1946 až 1950 bol prvým československým vládnym delegátom pri Medzinárodnej komisii pre trestné právo a väznenstvo sídliacej v Berne. Od roku 1960 je viceprezidentom najvýznamnejšej medzinárodnej organizácie v oblasti trestného práva – *International Association of Penal Law*. Bohaté znalosti odovzdával na množstve svojich prednášok na zahraničných univerzitách po celej Európe. Jeho meno bolo dobre známe i „za oceánom“ – bol korešpondentom *National Council on Crime and Delinquency* v New Yorku.⁸

V roku 1959 obohacuje československú vedu trestného práva monografickou prácou *Účastenství v československém socialistickém trestním právu*, ktorá o tri roky na to bola v aktualizovanom a doplnenom znení vydaná aj v Sovietskom zväze. V roku 1965 uverejňuje monografiu *Trestní ochrana majetku v socialistickém vlastnictví proti rozkrádání a podobným trestným činům*. Podieľal sa tiež na tvorbe viacerých učebných pomôcok k štúdiu trestného práva hmotného a procesného.

Vyvrcholenie a zakľúčenie jeho celoživotného diela mal predstavovať trojzväzkový *Systém československého trestního práva* (ďalej aj len „Systém“). Prvý zväzok s názvom *Základy trestní odpovědnosti* vyšiel v roku 1972. Druhý zväzok – *Tresty a ochranná opatření* – bol vydaný posmrtno v roku 1979 (profesor Solnař zomiera dňa 8. 3. 1976 v Prahe). Tretí zväzok, venujúci sa všeobecnejším otázkam československého trestného práva, výkladu či pôsobnosti trestného zákona už nedokončil.

V roku 2003 sa odhodlali profesori Jaroslav Fenyk a Dagmar Císařová k sprístupneniu prvého zväzku v podobe podstatne prepracovaného a doplneného vydania.⁹ V roku 2009 autorský kolektív rozšírený o JUDr. Mariu Vanduchovú, CSc., nielenže opäť prepracoval

⁶ Bližšie FENYK, Jaroslav. Vladimír Solnař. In: Petra Skřejpková (ed.). *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde, 2009, s. 395.

⁷ Porov. OUTRATA, Vladimír (ed.). *Sborník prací z trestního práva k sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře*, s. 8.

⁸ *Ibidem*, s. 10.

⁹ SOLNAŘ, Vladimír – FENYK, Jaroslav – CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Systém českého trestního práva: základy trestní odpovědnosti*. Praha: Orac, 2003.

a doplnil prvý zväzok – *Základy trestní odpovědnosti* – ale po prvýkrát ponúkol odbornej verejnosti aj dovtedy neprístupný tretí zväzok s názvom *Trestní právo a trestní zákony* spolu s prepracovaným a doplneným druhým zväzkom – *Tresty a ochranná opatření*. Týmto počínom bolo zavŕšené úsilie o komplexné spracovanie všetkých troch zväzkov, a to v jedinej knižnej publikácii.¹⁰

Možno povedať, že Systém svojou prepracovanosťou, štruktúrou, rozsahom a obsahom predstavoval fundament, z ktorého vychádzala československá trestnoprávna veda v druhej polovici 20. storočia a dodnes je zdrojom množstva poznatkov pre právnu prax: viaceré judikátov nielen v Českej republike, ale aj na Slovensku vychádzalo z jeho záverov. Zaiste bol inšpiráciou aj pre rekodifikačné komisie, ktoré mali za úlohou vypracovať nové trestné zákony v jednotlivých krajinách.

ZÁVER

Prof. Solnař publikoval cez 400 najrôznejších písomných prác a statí (predovšetkým v *Právniku*¹¹ a *Sborníku věd právních a státních*).¹² Nielen týmto stelesňoval najvýznam-

¹⁰ SOLNAŘ, Vladimír – FENYK, Jaroslav – ČÍSAŘOVÁ, Dagmar – VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, 157, 502, 283 s. Ako môžeme vybaďať z práve uvedenej bibliografickej poznámky, počty strán prezentujú rozdelenie *Systému* do troch častí (zväzkov). Kým vo vlastnom texte nášho príspevku uvedené poradie jednotlivých zväzkov rešpektuje časovú postupnosť ich vydania, tak pre zmenu vecne usporiadanie *Systému*, ktoré bolo už zámerom samotného profesora Solnařa a ktoré sa zachovalo aj pri koncipovaní tejto publikácie, je nasledovné: Časť I. *Trestní právo a trestní zákony*, Časť II. *Základy trestní odpovědnosti*, Časť III. *Tresty a ochranná opatření*.

¹¹ Na tomto mieste uvádzame zoznam príspevkov, ktoré našli svoj výraz v periodiku *Právnik*:

1. Belgická reforma väzeňstvá a návrh zákona o ochrane spoločnosti. *Právnik*. 1925, roč. 64, s. 343–355.
2. Osnova trestního zákona. Několik poznámek k obecné části osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech z r. 1925. *Právnik*. 1926, roč. 65, s. 241–251, s. 273–282.
3. Ochrana cti proti útokům v tisku podle osnovy zákona o tisku a zákona o ochraně cti. *Právnik*. 1930, roč. 69, s. 544–553.
4. Třetí mezinárodní sjezd pro trestní právo v Palermu. *Právnik*. 1933, roč. 72, s. 279–289.
5. Nový trestní zákoník polský a mezinárodní sjednocení trestního práva. *Právnik*. 1933, roč. 72, s. 459–464.
6. Zákon č. 36/34 a obecné zásady trestního práva. *Právnik*. 1934, roč. 73, s. 461–466.
7. Ženevské konvence proti terorismu. *Právnik*. 1938, roč. 77, sešit č. 4, s. 201–225.
8. In dubio pro reo? *Právnik*. 1940, roč. 79, s. 230–241.
9. Trestní soudy výlučně příslušné. *Právnik*. 1940, roč. 79, s. 425–451.
10. Soudní delikty podle vládn. nař. o myslivosti. *Právnik*. 1941, roč. 80, s. 393–408.
11. Zastavení působnosti porot. (Poznámky k vládn. nařízení č. 396/1940 Sb.). *Právnik*. 1941, roč. 80, s. 11–20.
12. Trestní právo německé a protektorátní. (Srovnávací nástin k 90letému jubileu trestního zákona z 27. V. 1852). *Právnik*. 1942, roč. 81, s. 93–111, s. 132–137.
13. Trestný čin a jeho pachatel. (Poznámky k t. zv. typologii pachatelů). *Právnik*. 1943, roč. 82, s. 1–8, s. 42–49.
14. Asimilace trestních řádů platných na území Velkoněmecké říše. *Právnik*. 1943, roč. 83, s. 240–250.
15. Úmyslné účastenství na kulposních deliktech. *Právnik*. 1944, roč. 83, s. 145–154, s. 195–202.
16. Jsou přípustné t. zv. mimořádné opravné prostředky proti rozsudkům mimořádných lidových soudů a Národního soudu? *Právnik*. 1946, roč. 85, s. 158–161.
17. Diskusní příspěvek k posouzení knihy dr. Jana Filipovského, dr. Jana Tolara a dr. Adolfa Dolenského „O obecné části trestního zákona“. Praha: Orbis, 1951. *Právnik*. 1951, roč. 90, s. 313–320 (v spoluautorstve).
18. Spolupachatelství a pomoc v novém trestním zákoně. *Právnik*. 1952, roč. 91, s. 97–108.
19. Závěr diskuse o díle Dr. Jana Filipovského, Dr. Jana Tolara a Dr. Adolfa Dolenského. „O obecné části trestního zákona“. *Právnik*. 1952, roč. 91, s. 390–394 (v spoluautorstve).
20. K Poláčkovu článku „Účastenství ve formě spolupachatelství a pomoci“. *Právnik*. 1952, roč. 91, s. 624–625.
21. Dr. Boris Vybíral: O objektu trestného činu. Praha: Orbis, 1953. *Právnik*. 1953, roč. 93, s. 472–474.

nejšiu osobnosť československej trestnoprávnej vedy v druhej polovici minulého storočia a jeho odkaz aj dnes ostáva veľkou inšpiráciou pre české (a slovenské) trestnoprávne myslenie.¹³

-
22. Poznámky k diskusi o zavinění v trestním právu. *Právník*. 1954, roč. 93, s. 625–629.
 23. I. Andrejew – L. Lernell – J. Sawicki, Prawo karne Polski Ludowej. I. Wiadomości ogólne. Warszawa, 1954. *Právník*. 1955, roč. 94, s. 125–128.
 24. Poznámky k některým recensím dr. Tibitanzla a k jeho článku „Některé otázky viny a kausalit v judikatuře čs. soudů“. *Právník*. 1956, roč. 95, s. 1002–1003.
 25. Dr. Boris Vybíral: Pojem a význam objektu trestného činu v čs. socialistickém trestním právu. *Právník*. 1956, roč. 95, s. 366–371.
 26. Poznámky k diskusi o tzv. pokusu na nezpůsobilém předmětu útoku. *Právník*. 1957, roč. 96, s. 565–567.
 27. Dr. Jiří Nezkusil: Studie o pokusu v československém trestním právu. Acta Universitatis Carolinae. Juridica. 1959, s. 123. *Právník*. 1960, roč. 99, s. 264–267.
 28. Represe a výchova ve vývoji čs. trestního práva. *Právník*. 1960, roč. 99, s. 446–462.
 29. K otázce totožnosti skutku. *Právník*. 1961, roč. 100, s. 703–704.
 30. O. Novotný: O trestu a vězeňství. *Právník*. 1968, roč. 107, č. 2, s. 162–165.
 31. Právo na účast obhájce v soudním řízení. *Právník*. 1970, roč. 109, s. 1129.
- ¹² Porov. Vladimír Solnař [online] [cit. 2016-11-25]. Dostupné na: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vladim%C3%ADr_Solna%C5%99>.
- ¹³ ŠÁMAL, Pavel. Předmluva. In: Vladimír Solnař et al. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, s. 3.

Professor Vladimír Solnař: The Eminent Personality of the Criminal Jurisprudence (the Jubilee Remark)

Milan Boroš

Abstract: This article deals with one of the most important persons in the Czechoslovak criminal jurisprudence of the 20th century, Prof. Vladimír Solnař. It was written as a result of the quadragenial anniversary of the moment when the Czechoslovak criminal law lost its 'father', as Doc. František Vavera significantly named him. Using the available resources, this article depicts the path of his professional life from the schoolyard years to the last moments of his life. The main focus is on the posts he held, occupations he followed as well as his rich publication activities and impact he had on criminal jurisprudence overall. The article lists his most important works which can serve as very useful resources for any lawyer specializing in criminal law even today. Since Prof. Solnař served as a co-editor, an active contributor and a long-time and vital member of the journal 'Právník'. The article provides a list of his contributions to this journal. Finally, the article reveals his lifelong endeavour which unfortunately could not be fully completed by himself, thereby the academic community perceived the essential need for concluding his endeavour that has eventually been fulfilled.

Key words: Vladimír Solnař, personalities, jubilee, criminal jurisprudence, Právník